

นั้น บริเวณต้นทุนจะกลายเป็นสถานที่ที่ไม่ดึงดูดใจสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ถ้าค่าจ้างอยู่ในระดับต่ำ ภูมิภาคก็อาจดึงดูดเฉพาะแรงงานค่าจ้างต่ำเท่านั้น ถ้าค่าจ้างในภูมิภาคถดถอยอยู่ในระดับสูงและไม่ลดลงง่ายๆ โอกาสที่จะดึงดูดธุรกิจใหม่ๆก็จะยิ่งลดลงอีก

Gerking และ Weirick ในปี 1983 ได้เสนอว่า ยังคงมีความแตกต่างของค่าจ้างระหว่างภูมิภาคต่างๆในสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ใช่เกิดขึ้นทั้งหมดจากผลกระทบของการอพยพหรือผลของความแตกต่างที่เท่ากัน แต่ความแตกต่างในค่าจ้างและรายได้ระหว่างภูมิภาคส่วนใหญ่มีส่วนมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ภูมิภาคมีหน้าที่ทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ดังนั้นจึงต้องการความชำนาญของแรงงานที่ต่างกัน ทั้งสองพบว่า แรงงานแต่ละประเภทได้ผลตอบแทนเกือบจะเท่ากันในทุกภูมิภาค ค่าจ้างสูงคงมีอยู่ในบางบริเวณ เนื่องจากภูมิภาคดังกล่าวมีส่วนของอาชีพที่จ่ายแพงอยู่ในโครงสร้างอุตสาหกรรมของภูมิภาคในสัดส่วนสูง อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคของบุคคลในอาชีพเดียวกันมีแนวโน้มจะเท่ากัน¹⁰ การค้นพบของ Gerking และ Weirick สนับสนุนทฤษฎีที่ว่า ความแตกต่างในค่าจ้างเป็นตัวกำหนดสำคัญของการอพยพ อย่างไรก็ตาม ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎี ความแตกต่างของแรงงานและอาชีพควรนำมาพิจารณาด้วย

ประสิทธิภาพของการอพยพ (Efficiency of Migration)

แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์แบบง่ายๆเสนอว่า การอพยพจะมีประสิทธิภาพเพราะผู้อพยพจะย้ายไปสู่บริเวณที่จ่ายสูงกว่าและมีประสิทธิภาพการผลิตดีกว่า แต่การอพยพในแบบจำลองของ Harris-Todaro ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะการอพยพจะเพิ่มอัตราว่างงาน การเกิดขึ้นของการอพยพข้ามไปข้ามมา (cross-migration) แสดงถึงการไม่มีประสิทธิภาพ เพราะถ้าภูมิภาคแลกเปลี่ยนคนระหว่างกัน การย้ายถิ่นฐานของบางคนไม่ใช่สิ่งจำเป็นเลย อย่างไรก็ตาม เหมือนที่อธิบายมาข้างต้น การอพยพข้ามไปข้ามมาอาจมีส่วนมาจากการจับคู่ผิดระหว่างความชำนาญกับประเภทของงานที่มีเสนออยู่ในภูมิภาคต่างๆ การอพยพข้ามไปข้ามมาจำนวนหนึ่งอาจเป็นปัญหาของการรวมแรงงานทุกประเภทเข้าไว้ด้วยกันในฐานะของปัจจัยการผลิตที่เหมือนกันทุกประการ ซึ่งเป็นเพียงความไม่ถูกต้องของการนิยามข้อมูลมากกว่าที่จะเป็นปัญหาจริง

¹⁰ ดูรายละเอียดใน Shelby D. Gerking and William N. Weirick, "Compensating Differences and Interregional Wage Differentials." *Review of Economics and Statistics*, (1983) : 483-87

หนทางหนึ่งที่จะประเมินความมีประสิทธิภาพของการอพยพคือ ตรวจสอบว่าผู้อพยพดีขึ้นหรือไม่หลังจากอพยพ มีสามแนวทางที่ใช้บ่อยๆ ในการประเมินผลประโยชน์ของปัจเจกชนที่ตารางที่ 6-4 คุณลักษณะของผู้อพยพในสหรัฐอเมริกาปี 1986 - 1987

	เปอร์เซ็นต์การโยกย้าย		
	ภายใน county	ภายในรัฐ	ระหว่างรัฐ
ทุกกลุ่ม	11.6	3.7	2.8
อายุ			
15-19	10.8	3.3	0.7
20-24	21.7	7.6	0.9
25-29	24.0	6.7	0.8
30-44	21.1	3.9	0.5
45-65	5.2	2.1	0.2
65 +	3.2	1.2	0.1
สีผิว			
ผิวขาว	11.2	3.8	0.4
ผิวดำ	13.8	3.3	0.5
ใช้ภาษาสเปน (Hispanic)	17.6	3.1	1.7
การศึกษา			
ประถม 0-8 ปี	8.4	2.1	0.5
มัธยม	11.0	3.5	0.3
วิทยาลัย 1-3 ปี	11.9	4.4	0.4
วิทยาลัย 4 ปีหรือมากกว่า	11.6	5.5	0.7
สถานะในกำลังแรงงาน			
มีงานทำ	12.6	4.3	0.4
ว่างงาน	17.0	10.7	0.8
ที่อยู่อาศัย			
ใจกลางเมือง	13.3	6.2	10.1
ชานเมือง	9.5	6.2	9.5
นอกเมือง	8.9	6.9	8.9

ที่มา : *Geographic Mobility, March 1983 to March 1984*, U.S. Department of Commerce, Bureau of the Census, 1987.

อพยพ (1) ถามตัวผู้อพยพเองว่าดีขึ้นหรือไม่ (2) เปรียบเทียบรายรับของผู้อพยพกับรายรับของบุคคลที่คล้ายกันที่ไม่ได้โยกย้าย และ (3) ตรวจสอบผลประโยชน์ของสังคมรวมทั้งผลกระทบภายนอก (externalities)

การสำรวจของ Lansing กับ Mueller ในปี 1967 พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้อพยพตัดสินใจย้ายถิ่นฐานของพวกเขาว่าเป็นความคิดที่ดีหรือดีมาก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สำหรับตัวผู้อพยพเองแล้วเชื่อว่าได้ประโยชน์จากการอพยพ จากการศึกษาซึ่งชี้ว่า ผู้อพยพส่วนใหญ่ได้รับรายได้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปรียบเทียบรายได้ค่อนข้างง่าย ๆ ระหว่างรายได้ของผู้อพยพกับรายได้ของบุคคลที่คล้ายคลึงกันที่ไม่ได้อพยพ อาจนำไปสู่ข้อสรุปผิดๆ เนื่องจากการอพยพเป็นการเลือกปฏิบัติบุคคลที่อพยพนั้นเราคาดได้ว่ามีรายได้สูงกว่าผู้ที่ไม่อพยพ ถ้าการอพยพมีสัมพันธภาพกับความปรารถนาหรือความสามารถสูงกว่าที่จะก้าวหน้า ถึงกระนั้น การศึกษาที่ใช้คุณสมบัติที่วัดค่าได้ของผู้อพยพพบว่า การอพยพไปสู่บริเวณที่มีโอกาสสมักเพิ่มรายได้ขึ้นอย่างมาก และพบด้วยว่าบุคคลที่จะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการอพยพคือผู้ที่อพยพนั่นเอง ดังนั้นหลักฐานที่ได้จึงชี้ว่า การอพยพช่วยปรับปรุงสถานะทางเศรษฐกิจของผู้อพยพ¹¹

ผลประโยชน์ของสังคมจากการอพยพ รวมทั้งผลกระทบภายนอกนั้นยุ่งยากในการประเมินมากกว่า การอพยพอาจถูกมองว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม ถ้ารายได้ที่สูงขึ้นของผู้อพยพหมายถึงผลผลิตของสังคมที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อสังคมของการอพยพประเมินค่าได้ยากเพราะต้องการการตัดสินใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อประชากรในบริเวณต้นทางและบริเวณปลายทาง เช่นเดียวกับผลกระทบต่อบุคคลที่อพยพ ตัวอย่างเช่น ผู้อพยพหนึ่งจากบริเวณที่ซบเซาไปสู่บริเวณที่รุ่งเรือง อาจก่อให้เกิดความต้องการที่มากขึ้นในโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ต้องเพิ่มภาษีและเพิ่มความแออัดและมลภาวะในบริเวณปลายทาง ขณะเดียวกัน ก็เพิ่มภาระภาษีและผลักดันทุนอื่นๆให้กับประชากรในบริเวณต้นทาง เนื่องจากปัญหาของการวัด ประสิทธิภาพของการอพยพจึงยากมากที่จะประเมิน เมื่อต้องเปรียบเทียบต้นทุนสังคมหน่วยเพิ่มกับผลประโยชน์สังคมหน่วยเพิ่ม

เราอาจกล่าวได้ว่า ประชากรที่มีแนวโน้มอพยพมากที่สุดคือกลุ่มอายุกลาง 20 และต้น 30 ปี ที่แสดงอยู่ในตารางที่ 6-4 ที่ระดับอายุดังกล่าว พวกเขามักจบการศึกษาแล้วแต่ยังอาจไม่มีครอบครัว

¹¹ John B. Lansing, and Eva Mueller, *The Geographic Mobility of Labor*, (Ann Arbor, Mich.: Survey Research Center, Institute for Social Research, 1967), p. 250

ครัวหรือบุตร หรือมีการผูกมัดทางการเงินในท้องถิ่น (เช่น กู้ยืมเพื่อซื้อบ้าน) บุคคลที่มีงานทำแล้ว จะโยกย้ายน้อยกว่าคนว่างงาน แม้ว่าข้อมูลจะไม่สามารถเปรียบเทียบให้เห็นชัดได้ จากตารางที่ 6-4 ปรากฏว่า พวกที่รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล (คนผิวดำ และ ชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษาสเปน) มีอัตราการเคลื่อนย้ายระหว่างภูมิภาคสูงและภายในท้องถิ่นสูงมาก ๆ การศึกษาก็มีผลต่อการอพยพ บุคคลที่มีการศึกษาสูงมักย้ายถิ่นฐานมากกว่า โดยเฉพาะภายในท้องถิ่น

การเคลื่อนย้ายของทุน (MOBILITY OF CAPITAL)

การกล่าวถึงกระแสของทุนมักสับสนเพราะความหมายที่แตกต่างกันของคำว่าทุน ในชีวิตประจำวัน ทุนมักหมายถึงเงินและทรัพย์สินที่สามารถแปลงเป็นเงินได้ แต่สำหรับนักเศรษฐศาสตร์นิยามทุนว่า เป็นสินค้าที่ผลิตแล้วที่สามารถนำมาเป็นปัจจัยการผลิตในการผลิตต่อได้ นั่นก็หมายความว่า ทุนครอบคลุมปัจจัยการผลิตทางกายภาพที่นำเข้าสู่ขบวนการผลิต เช่น สิ่งก่อสร้าง เครื่องจักร และทุนมนุษย์ (human capital) จำนวนของทุนทางกายภาพมักแสดงในรูปของตัวเงิน (อาทิเช่น เครื่องจักรมีมูลค่าเท่ากับ 100,000 บาท) เนื่องจากเงินเป็นตัววัดมูลค่า ดังนั้นความแตกต่างระหว่างเงินและทุนที่แท้จริงจึงอาจสับสนได้ง่ายๆ มูลค่าของทุนมนุษย์อาจแสดงในรูปของ มูลค่าที่เพิ่มขึ้นของความสามารถในการหารายได้ที่สูงขึ้น สำหรับบุคคลนั้น การแยกความแตกต่างระหว่างเงินและทุนทางกายภาพอาจไม่จำเป็นเสมอไป เพราะบุคคลสามารถแปลงทุนที่แท้จริงบางประเภทเป็นเงินได้ด้วยการขายทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม สังคมโดยรวมไม่สามารถแปลงระหว่างทุนและเงินได้

มีแหล่งเงินทุนที่เป็นไปได้สามแหล่งด้วยกันคือ การออมในท้องถิ่น การลงทุนจากภายนอกภูมิภาค และการลงทุนของภาครัฐบาล ที่เราให้ความสนใจในตอนนี้คือ ทุนที่มาจากการลงทุนจากภายนอกภูมิภาค การลงทุนจากภายนอกมีข้อได้เปรียบในแง่ที่ช่วยเพิ่มทุนที่มีอยู่จากการออมในท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคได้ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่เราจะพิจารณาต่อไป มีสิ่งที่เราต้องสังวรอยู่ในใจว่า การลงทุนจากภายนอกไม่ได้มีแค่ข้อดีอย่างเดียว แต่มีข้อเสียด้วยอย่างน้อยก็สองประการคือ (1) ทุนที่นำมาลงทุนนั้น อาจมาจากการกู้ยืม ซึ่งจำเป็นต้องจ่ายคืนพร้อมดอกเบี้ย และ (2) กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มาจากการลงทุนจากภายนอกอาจถูกควบคุมภายนอกภูมิภาค ซึ่งอาจมีผลกระทบที่เป็นปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางการเมือง สิ่งที่เราไม่รู้สึกละเลยเกี่ยวกับการลงทุนจากภายนอกคือ นักลงทุนจากภายนอกต้องการผลประโยชน์ และจะฉกฉวยผลประโยชน์ไปมากที่สุดในเวลาที่ดีที่สุด เมื่อหมดผลประโยชน์แล้วก็จะจากไป ยิ่งไปกว่านั้น การลงทุนจากภายนอกในรูปแบบของสาขา

ของกิจการที่สำนักงานใหญ่ยังอยู่ภายนอกภูมิภาค มักไม่ให้ความสำคัญกับภูมิภาคเท่าที่ควร โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ จะถูกปิดกิจการหรือเลิกจ้างเป็นอันดับต้นๆ

ในการพิจารณาว่าควรส่งเสริมให้มีการลงทุนจากภายนอกหรือไม่นั้น เราควรพิจารณาอย่างละเอียดถึงความได้เปรียบหรือผลประโยชน์ในปัจจุบันที่ได้จากกระแสไหลเข้าของทุน เปรียบเทียบกับ กระแสไหลออกในอนาคตของกำไรของผู้ลงทุนจากภายนอก หรือดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายในกรณีของการกู้ยืมจากภายนอก ซึ่งก็คือ เราต้องพิจารณาถึงผลกระทบในระยะยาวของเงินได้ที่ผูกพันอยู่กับกระแสไหลเข้าของทุน เช่นดอกเบี้ยสูงมากน้อยเพียงใด การควบคุมจากภายนอกอยู่ในลักษณะใด ในบางครั้ง การลงทุนจากภายนอกต้องมีการนำเข้าสินค้าทุนอย่างมากในตอนแรก เช่น การลงทุนโรงงานประกอบรถยนต์ต้องนำเข้าเครื่องจักรอย่างมาก ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียเปรียบของอุตสาหกรรมค้าในระยะสั้นๆหรืออาจจะระยะยาวด้วย อีกทั้งต้องพิจารณาว่าการลงทุนจากภายนอกมีความมั่นคงหรือไม่ในระยะยาว หรือจะเลิกกิจการไปเมื่อไม่สามารถหากำไรได้แล้วในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่เราต้องคำนึงถึงอย่างมาก¹²

ทุนที่เป็นเงินมักถูกพิจารณาว่า เคลื่อนย้ายสูงระหว่างภูมิภาคทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ บุคคลและบริษัทสามารถย้ายบัญชีและเงินทุนจากสถาบันการเงินในภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคอื่นได้ในเวลาสั้นๆ นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสนใจกับทุนที่แท้จริงมากเท่ากับบัญชีเงิน เพราะทุนที่แท้จริงเป็นปัจจัยการผลิตพื้นฐานตัวหนึ่งในบรรดาปัจจัยการผลิตสี่อย่าง ทุนที่แท้จริงที่ถูกใช้ในการผลิตจะเคลื่อนย้ายได้ยากกว่าเงินอย่างมาก สิ่งก่อสร้าง และเครื่องจักรหนักบางอย่างไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้เลย

ในด้านของความจำกัดในการเคลื่อนย้ายของทุนที่แท้จริง บุคคลอาจขายทรัพย์สินและโอนขบวนการผลิตไปภูมิภาคอื่น ดังนั้นทุนจึงอาจเคลื่อนย้ายระหว่างพื้นที่จากมุมมองของบุคคล แม้ว่าทรัพย์สินทางกายภาพจะไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ยิ่งไปกว่านั้น เนื่องจากทุนที่แท้จริงมีค่าในรูปตัวเงิน จำนวนของทุนที่ลงทุนในภูมิภาคหนึ่งๆสามารถเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าทุนที่แท้จริงไม่ได้เคลื่อนย้าย ตัวอย่างเช่น ธุรกิจหนึ่งๆที่ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพอาจมีมูลค่าสูงเนื่องจากกระแสรายรับที่ธุรกิจนั้นได้รับอยู่ แต่ถ้าเจ้าของต้องการเลิกดำเนินการเพราะสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นไม่เหมาะสมอีกต่อไป มูลค่าของทรัพย์สินทางกายภาพจะลดลงอย่างรวดเร็วเท่า

¹² Marion Temple, *Regional Economics*, (New York: ST. Martin's Press, Inc., 1994) pp. 161-162

กับศูนย์ ธุรกิจที่หุ้ดกิจการอาจมีมูลค่าคิดลบถ้าค่าเรือตอนสูง แต่แน่นอนว่า ถ้าสามารถใช้ทำอย่างอื่นได้ก็จะมีมูลค่า ประคคแล้ว ไม่ค่อยปรากฏว่าจะเปลี่ยนการใช้ได้

แม้ว่าจะมีค่านิยมมากหลายของคำว่าทุน เราอาจแยกการเคลื่อนย้ายทุนเป็นสามประเภทได้ คือ (1) ทุนที่เป็นตัวเงินสามารถโอนย้ายจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคอื่นได้ โดยอาจเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ หรือลงทุนในการลงทุนจริงๆ (2) ทรัพย์สินทางกายภาพอาจขนส่งจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่ง แม้ว่าการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินทางกายภาพจำนวนมากมีขีดจำกัด และ (3) มูลค่าของทุนทางกายภาพอาจเปลี่ยนแปลง โดยเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐศาสตร์

การตัดสินใจเลือกที่ตั้งกับการขยายกิจการ (Location and Expansion Decisions)

การตัดสินใจเลือกที่ตั้งกับการขยายกิจการของหน่วยธุรกิจ เป็นหนทางที่ชัดเจนที่สุดที่ทุนที่เป็นตัวเงินถูกแปลงเป็นทุนทางกายภาพ การก่อสร้างกิจการในภูมิภาคหนึ่งอาจสามารถส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น โรงงานใหม่ทำให้โรงงานเก่าล้าสมัย มูลค่าของกิจการอาจมากหรือน้อยกว่าจำนวนของเงินที่จ่ายเพื่อสร้างทุนทางกายภาพ ขึ้นอยู่กับมูลค่าของรายได้สุทธิในอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในโลกที่นักลงทุนมีการรับรู้ทุกอย่างอย่างสมบูรณ์ การแข่งขันกันเพื่อแย่งทุนและทรัพยากรจะยืนยันว่า มูลค่าของกิจการจะเพียงเท่ากับมูลค่าของเงินที่จ่ายไปในการก่อสร้างเท่านั้น แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง นักลงทุนบางคนอาจพบโอกาสที่คนอื่นมองข้ามและสามารถสร้างทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงกว่าต้นทุนที่ใช้ในการก่อสร้าง

อุปสรรคของการเคลื่อนย้ายทุน (Obstacles to Capital Mobility)

ในทางทฤษฎี ถ้าทุนเคลื่อนย้ายได้สมบูรณ์และถ้านักลงทุนมีการรับรู้อย่างสมบูรณ์แล้ว เมื่อเข้าสู่ดุลยภาพแล้ว อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนในแต่ละภูมิภาคจะเท่ากันยกเว้นส่วนชดเชยความเสี่ยง (risk premium) ข้อเสนอนี้ยากแก่การทดสอบ เพราะยากที่จะกำหนดขอบเขตความเสี่ยงของการลงทุน และชี้ว่าตลาดอยู่ในดุลยภาพแล้วหรือยัง แต่เมื่อเกิดสถาบัน เช่น สถาบันกำหนดชั้นของพันธบัตร (bond-rating) หรือสถาบันที่รับประกันความเสี่ยง ก็ปรากฏว่า การลงทุนในพันธบัตรที่ชั้นความเสี่ยงเดียวกันจะให้ผลตอบแทนเท่าๆกัน ไม่ว่าจะออกโดยภูมิภาคใด (อย่างน้อยที่สุดในสหรัฐอเมริกา) ในทำนองเดียวกัน บริษัทใหญ่ๆในอเมริกาก็สามารถหาทุนได้เท่าเทียมกัน โดยไม่เกี่ยงว่าสำนักงานใหญ่จะอยู่ที่ใดหรือการลงทุนที่ตั้งใจไว้จะเกิดที่ไหน การเกิดนักลงทุนที่เป็นสถาบันขนาดใหญ่ เช่น บริษัทประกันชีวิตและกองทุนบำนาญ มีผลให้มีการ

เคลื่อนย้ายทุนมากขึ้น เพราะสถาบันเหล่านี้สามารถแบกรับต้นทุนในการแสวงหาโอกาสการลงทุนทั่วทั้งประเทศหรือแม้กระทั่งระหว่างประเทศ

แบบแผนการลงทุนในอดีตลดทางเลือกและการเคลื่อนย้ายของทุน มันเป็นเรื่องยากมากที่บริษัทหนึ่งๆจะเลิกโรงงานขนาดใหญ่แล้วไปเริ่มสร้างโรงงานแบบเดียวกันในที่อื่น แม้ว่าจะได้ทำการตัดสินใจไปแล้ว ทุนจม (sunk costs) มักถูกพิจารณาว่าไม่เกี่ยวข้อง เพราะผู้ตัดสินใจจะพิจารณาเฉพาะต้นทุนหน่วยเพิ่มและผลประโยชน์หน่วยเพิ่มเท่านั้น ปรกติแล้ว ที่ตั้งของโรงงานที่มีอยู่จะมีต้นทุนหน่วยเพิ่มต่ำกว่าที่ตั้งอื่นที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ อย่างไรก็ตาม มักจะมีต้นทุนทางจิตวิทยาที่ทำให้ผู้บริหารธุรกิจไม่กล้าที่จะบอกว่าที่ตั้งที่เลือกไว้ก่อนล้มเหลว

สต็อกของทุนที่มีอยู่ของภูมิภาคหนึ่งๆประกอบไปด้วยการสะสมที่แตกต่างกันมากมาย การกระจุกตัวกันของการลงทุนในเมืองและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อการกระจายทางภูมิศาสตร์ของการลงทุนใหม่ๆ เนื่องจากธุรกิจมักขึ้นอยู่กับการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งในกรณีที่ทุกๆ โรงงานในการรวมตัวทางอุตสาหกรรมหนึ่งจะมีเจ้าของคนเดียวกัน การเคลื่อนย้ายของทุนจะถูกจำกัดโดยต้นทุนที่สูงของการสร้างการรวมตัวกันขึ้นมาใหม่ในที่อื่น

แบบแผนการลงทุนในอดีตจำกัดทางเลือกทางภูมิศาสตร์ แต่ไม่ได้ห้ามไม่ให้การลงทุนใหม่ๆ แสวงหาบริเวณที่มีผลตอบแทนสูงกว่า อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากเชื่อว่า มีอุปสรรคที่จำกัดการลงทุนไม่ให้ไหลไปสู่บริเวณที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด อุปสรรคเหล่านี้ประกอบด้วย

1. ผู้ให้กู้ อาจไม่เต็มใจยืมเงินกู้ให้กับธุรกิจที่ตั้งอยู่ในแหล่งที่มีชนกลุ่มน้อยอยู่อาศัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอคติเกี่ยวกับเชื้อชาติหรือสีผิวว่า พวกนี้มักก่ออาชญากรรม จึงเป็นความเสี่ยงที่ผู้ให้กู้ไม่อาจยอมรับได้ ในสหรัฐอเมริกา มักถือว่าการตั้งในใจกลางเมืองเป็นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อย ในประเทศไทยอาจมีการเลือกปฏิบัติกับที่ตั้งแถบชุมชนแออัด เป็นต้น
2. บริเวณในชนบทอาจไม่สามารถดึงดูดทุนได้ เนื่องจากอยู่นอกขอบเขตบริการของสถาบันการเงิน ดังนั้นจึงเป็นการยากมากขึ้นที่ธุรกิจจะพัฒนาในบริเวณชนบทสำหรับประเทศไทย สถาบันการเงินอาจตีมูลค่าที่ดินในชนบทที่จะมาจำนองต่ำมากก็ได้ จึงต้องเกิดสถาบันการเงินของรัฐเข้าดูแล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น
3. ธุรกิจอาจมีความปรารถนาที่จะลงทุนกำไรที่ได้ภายในกิจการ แทนที่จะลงทุนภายนอกบริษัท ความปรารถนาที่จะลงทุนภายในอาจเป็นเพราะมีการรับรู้ที่ดีกว่าถึง

โอกาสภายใน มากกว่าที่จะรู้ว่าภายนอกมีโอกาสหรือไม่ และอาจเป็นเพราะความต้องการลึกๆที่ต้องการควบคุมสถานการณ์ทุกอย่าง การลงทุนภายในไม่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสียอำนาจควบคุม ดังนั้นภูมิภาคที่ล้าหลังที่มีธุรกิจที่มีกำไรอยู่จำนวนมากน้อยจะมีโอกาสการเข้าถึงแหล่งกองทุนแบบนี้

4. นักลงทุนที่มีเงินทุนน้อยมีความยากลำบากในการให้กู้โดยตรงกับภูมิภาคที่อยู่ห่างไกล เพราะต้นทุนการติดต่อสูง นักลงทุนต้องการที่จะสามารถประเมินความเสี่ยงและดังนั้น จึงอาจหลีกเลี่ยงการปล่อยกู้ให้กับบริษัทที่ไม่ค่อยรู้จัก ถ้าเขาไม่สามารถหาข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับบริษัทดังกล่าวได้ นักลงทุนประเภทนี้จึงอาจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศ หรือจำกัดการลงทุนเฉพาะในภูมิภาคที่คุ้นเคย อุปสรรคนี้เป็นเครื่องยืนยันความเชื่อที่ว่า พุนท์พร้อมเสี่ยง (venture capital) ไม่ได้มีสนองตอบอยู่ในทุกภูมิภาคเท่าๆกัน¹³

นวัตกรรมและมโนคติ (INNOVATIONS AND IDEAS)

ความคิดและแนวทางใหม่ๆในการทำสิ่งต่างๆ เป็นแหล่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยปรกติ นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสนใจในนวัตกรรม (innovation) มากกว่าการคิดค้น (invention) นวัตกรรมเป็นการประยุกต์ใช้ทางเศรษฐกิจของมโนคติใหม่ๆ แม้ความแตกต่างอาจไม่ชัดเจนถ้าบุคคลหนึ่งเป็นทั้งผู้คิดค้นและผู้นำไปประยุกต์ใช้ ไม่ใช่เฉพาะนวัตกรรมเท่านั้นที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่รวมไปถึงอัตราของการเลียนแบบ ปรับปรุง และขยายไปสู่ภาคอื่นในระบบเศรษฐกิจ ที่มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจด้วย

มองในตอนแรก อาจดูเหมือนว่ามีเหตุผลที่จะสมมุติว่า นวัตกรรมจะแพร่กระจายอย่างรวดเร็วและทั่วถึงตามแนวทางที่เสนอโดยแบบจำลองการแข่งขันสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น มโนคติยังไม่น่าหนัก จึงง่ายที่จะสมมุติว่าไม่เสียต้นทุนในการขนส่ง อย่างไรก็ตาม การศึกษาจำนวนมากชี้ว่ามีอุปสรรคของการแพร่กระจายนวัตกรรม ช่วงเวลาระหว่างการคิดค้นกับการประยุกต์ใช้เชิงพาณิชย์อาจกินเวลาเป็นสิบๆปี และมักจะมีแบบแผนทางพื้นที่ในการแพร่กระจายมโนคติและนวัตกรรม

การแพร่กระจายทางพื้นที่ (Spatial Diffusion)

¹³ John P. Blair, *Urban & Regional Economics*, (Boston : Richard D. Irwin, Inc., 1991), p.329

นวัตกรรมมักมีที่เกิดในบริเวณมหานครขนาดใหญ่ การแพร่กระจายของนวัตกรรมอาจกลับซับซ้อนและแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมา อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป นวัตกรรมมักกระจายจากบริเวณมหานครไปตามเส้นทางที่หลากหลาย การมีต้นกำเนิดในมหานคร (Metropolitan Origination) มีคำอธิบายที่เกี่ยวข้องมากมาย สำหรับอธิบายว่า ทำไมบริเวณมหานครจึงเป็นแหล่งของการพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ส่วนใหญ่ของคำอธิบายจะมุ่งไปที่ความจำเป็นต้องมีความหลากหลายของผู้คน ความคิด และทรัพยากรที่จำเป็นเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นปัจจัยการผลิตหนึ่งของแนวคิดใหม่นั้น การแพร่กระจายของนวัตกรรมจะคล้ายคลึงกันทั้งสำหรับผลิตภัณฑ์และขบวนการผลิต Pred ในปี 1966 ได้ศึกษาข้อมูลจากอดีตถึงการแพร่กระจายของนวัตกรรมทางอุตสาหกรรม โดยใช้โครงสร้างของอุปสงค์อุปทานเพื่ออธิบายการครอบงำของกระบวนการคิดค้นนวัตกรรมในเขตมหานคร พบว่าปริมาณของนวัตกรรมมีอยู่สูงในบริเวณเมือง เพราะทั้งอุปทานและอุปสงค์ของนวัตกรรมมีอยู่สูง¹⁴

ในด้านอุปสงค์ บริเวณเมืองเสนอรางวัลทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าให้กับนวัตกรรม เนื่องจากตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์และขบวนการผลิตใหม่ๆ มีอยู่แล้ว ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อาจจับตลาดได้ในสัดส่วนที่น้อยในตอนแรก ดังนั้นจึงต้องการตลาดในท้องถิ่นขนาดใหญ่เพื่อให้เพียงพอกับยอดขายในตอนแรก อุปสงค์สำหรับขบวนการผลิตที่มีอยู่สูงกว่าในบริเวณมหานครนั้น เป็นผลมาจากการรวมตัวกันของผู้ผลิตที่มากกว่า ขบวนการผลิตใหม่ๆ อาจมีการประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมหลายๆประเภท

ในด้านอุปทาน ปัจจัยหลายๆอย่างช่วยให้การพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ง่ายขึ้นในบริเวณเมืองใหญ่ บริเวณมหานครมีความหลากหลายที่มากกว่าในกิจการสนับสนุนที่จำเป็นสำหรับนวัตกรรม อาทิเช่น ที่ปรึกษาทางวิศวกรรมที่เชี่ยวชาญ ธุรกิจทางการตลาด ทนายความ ผู้ผลิตสินค้าขั้นกลาง นักลงทุนที่พร้อมเสี่ยง และผู้สนับสนุนที่สำคัญอื่นๆในขบวนการนวัตกรรม ล้วนข้างมีอยู่พร้อมในบริเวณมหานคร

การแพร่กระจาย (Diffusion) ผลิตภัณฑ์และขบวนการผลิตใหม่ๆ แพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดของนวัตกรรมในสามแนวทางที่ต่างกันคือ (1) ไปยังบริเวณข้างเคียงในรูปแบบของรัศมีรอบๆ (2) จากบริเวณมหานครหนึ่งไปยังบริเวณที่คล้ายคลึงกัน และ (3) จากบริเวณใหญ่ไปยังบริเวณเล็กตามลำดับขั้นของแหล่งศูนย์กลาง

¹⁴ R. A. Pred, *The Spatial Dynamics of U.S. Urban-Industrial Growth*, (Cambridge, Mass.: MIT Press, 1966)

ประการแรก มีแนวโน้มที่นวัตกรรมที่พึ่งพาผู้บริโภคจะแพร่กระจายในลักษณะของรัศมีที่แผ่ออกจากแหล่งกำเนิดของนวัตกรรม การแพร่มนโคติหนึ่งจากใจกลางเมืองไปชานเมืองเป็นตัวอย่างหนึ่งของการแพร่กระจายแบบนี้ การแพร่กระจายในลักษณะรัศมีของนวัตกรรมจากศูนย์กลางมหานครไปที่อื่นอาจอธิบายง่าย ๆ ว่า เกิดจากความใกล้ชิดและต้นทุนการให้ข้อมูลที่ต่ำ นวัตกรรมที่ขึ้นอยู่กับความคิดต่อส่วนตัวที่ไม่ใช่ทางธุรกิจ มักจะมีแนวโน้มที่จะแพร่กระจายในลักษณะของรัศมีแบบนี้

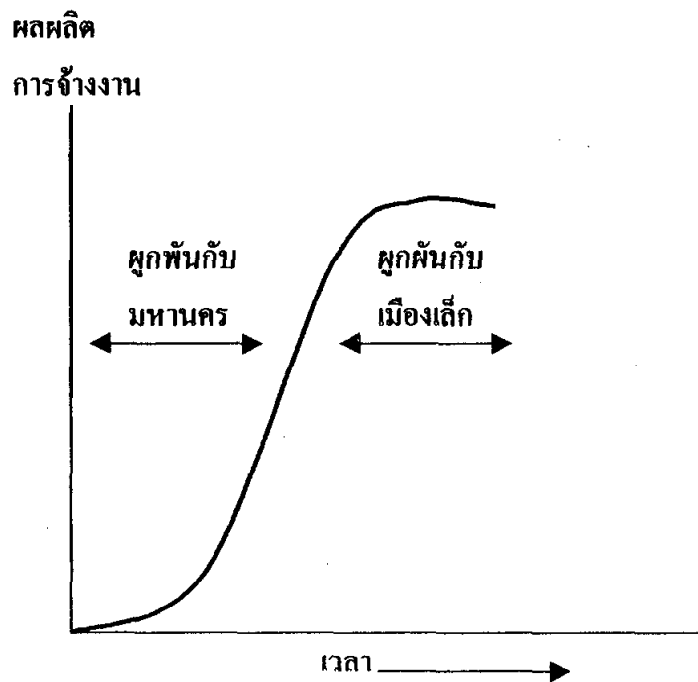
ประการที่สอง นวัตกรรมอาจแพร่กระจายในกลุ่มของเมืองที่มีลำดับชั้นเท่าๆกันในลำดับชั้นแหล่งศูนย์กลาง ทั้งนี้เพราะการมีสนองอยู่ของกิจการที่สนับสนุนการเกิดนวัตกรรมในบริเวณเมืองทำให้เมืองที่คล้ายกันยอมรับนวัตกรรมใหม่ได้ โดยเฉพาะในขั้นตอนแรกๆของการใช้นวัตกรรมนั้นๆ ตัวอย่างเช่น คงเป็นการยากที่จะใช้เทคนิคการพิมพ์แบบใหม่ๆในเมืองเล็ก เพราะขาดแคลนกิจการที่สนับสนุนในด้านการตลาดและซ่อมบำรุง ซึ่งปัญหาแบบนี้สามารถแก้ไขได้ค่อนข้างง่ายในเมืองขนาดใหญ่ นอกจากนี้ ระบบขนส่งและการคมนาคมสื่อสารระหว่างเมืองใหญ่ต่างภูมิภาค มักจะดีกว่าระหว่างเมืองใหญ่กับเมืองเล็กต่างภูมิภาค หรือบางครั้งแม้แต่ในภูมิภาคเดียวกัน ดังนั้น การแพร่กระจายนวัตกรรมจากเมืองใหญ่ไปยังเมืองขนาดเดียวกันจึงเกิดขึ้นอยู่เสมอๆ นอกจากนี้ รายได้ต่อหัวที่สูงในบริเวณมหานครยังมีส่วนในการยอมรับนวัตกรรมใหม่ในขั้นตอนแรกๆของการประยุกต์ใช้ ตลาดของสินค้าที่มีความยืดหยุ่นต่อรายได้สูง (สินค้าฟุ่มเฟือยไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพ) จะปรากฏขึ้นในตอนแรกเฉพาะในบริเวณมหานคร ความต้องการสินค้าประเภทนี้ในเมืองเล็กจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อรายได้สูงขึ้น

ประการที่สาม การแพร่กระจายของนวัตกรรมจากบริเวณมหานครไปยังเมืองเล็กๆในเขตอิทธิพลของมหานครนั้น อาจอธิบายได้ด้วยการเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ โดยธุรกิจมักจัดองค์กรไปตามลำดับชั้นของแหล่งศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น สำนักงานใหญ่มักตั้งอยู่ในมหานคร ขณะที่สำนักงานสาขาจะอยู่ในเมืองเล็กๆที่อยู่ในเขตอิทธิพล ลำดับชั้นการจัดองค์กรของธุรกิจจะมีผลต่อกระแสของข้อมูล ดังนั้นจึงเป็นไปได้อย่างมากที่สำนักงานใหญ่จะลองใช้นวัตกรรมใหม่ๆก่อน เช่น เครื่องโทรสาร ถ้าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจก็จะส่งต่อนวัตกรรมนั้นไปยังสาขา

การประยุกต์ใช้กับการพัฒนาภูมิภาค (Implications for Regional Development)

แนวโน้มที่บริเวณมหานครขนาดใหญ่เป็นที่เกิดของนวัตกรรม และการที่ขบวนการตามขั้นตอนจะเคลื่อนไปยังเมืองเล็กตามลำดับชั้นของแหล่งศูนย์กลาง เป็นเนื้อหาสำคัญของทฤษฎีขั้น

ตอนการเจริญเติบโต (Stages-of growth theories) ของ Thompson กับ Jacobs ซึ่งเราจะกล่าวถึงในบทหลังๆ กระบวนการแพร่กระจายมีแนวโน้มที่จะขยายตัวอย่างรวดเร็วในตอนต้นๆ ซึ่งเราเรียกขั้นตอนนี้ว่าการกลั่นกรองลงไปที่ทางอุตสาหกรรม (industrial filtering) รูปที่ 6-4 แสดงถึงการขยายตัวของการทำงานตามช่วงเวลาของอุตสาหกรรมหนึ่งๆ คำอธิบายสำหรับรูปร่างของเส้นการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม (industrial-growth curve) มีจุดสำคัญอยู่ที่ข้อเท็จจริงที่ว่า ตอนต้นๆของการพัฒนาอุตสาหกรรมหนึ่งๆนั้น การเพิ่มขึ้นที่แท้จริงในผลผลิตหรือการทำงานจะเพิ่มในสัดส่วนที่สูง ยิ่งไปกว่านั้น ยอดขายในขั้นตอนนี้จะประกอบทั้งการซื้อใหม่และการทดแทนของเก่า ในขณะที่ในขั้นตอนนี้หลายๆจะเป็นการทดแทนของเก่าเท่านั้น

รูปที่ 6-4 การขยายตัวของการทำงานในวงจรชีวิตทางอุตสาหกรรม

บริเวณมหานครมีแนวโน้มที่จะเป็นที่ตั้งของการผลิตในตอนต้นๆของวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์หรือขบวนการผลิต หลังจากขบวนการเป็นที่เข้าใจกันดีขึ้นและถูกแบ่งเป็นขั้นตอนที่ทำเป็นงานประจำ หรือเมื่อตลาดสำหรับผลผลิตมีการจัดตั้งเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว มักจะมีการย้ายแหล่งผลิตไปสู่เมืองเล็กๆ บริเวณมหานครขนาดใหญ่มีสัดส่วนของกิจการที่เติบโตเร็วอยู่สูง แต่กิจการเหล่านี้จะย้ายออกไปเมืองที่เล็กกว่า ผลก็คือ บริเวณมหานครจะสูญเสียส่วนของฐานทางเศรษฐกิจให้กับเมืองเล็กๆ

เมืองใหญ่อาจต้องการกำลังแรงงานที่มีความชำนาญสูง เพราะผลผลิตในขั้นตอนแรกๆ ของการพัฒนาเกี่ยวข้องกับผลผลิตที่ไม่ใช่งานประจำ ความต้องการความชำนาญที่แตกต่างกันอาจมีส่วนที่ทำให้การมีรายได้ที่สูงกว่าของบริเวณเมืองคงอยู่ต่อไป การลงทุนในการศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ อาจช่วยให้บริเวณมหานครดึงดูดและพัฒนากำลังแรงงานชำนาญงานที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติการที่ไม่ใช่งานประจำ เมืองใหญ่อาจใช้วิธีที่จะคงกิจการที่มีต้นกำเนิดที่นั่นเอาไว้ และดังนั้นก็จะทำให้กระบวนการแทรกซึมลงไปทางอุตสาหกรรมข้าง ในทางกลับกัน เมืองเล็ก ๆ อาจหาทางทำให้กระบวนการดังกล่าวเร็วขึ้น เพื่อที่จะสามารถจับอุตสาหกรรมในท้องถิ่นในวงจรชีวิตของผลผลิต

นโยบายด้านพื้นที่และการเคลื่อนย้าย (SPATIAL AND MOBILITY POLICY)

มีนโยบายจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้าย โดยทั่วไป นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่าระบบเศรษฐกิจจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าถ้าทรัพยากรสามารถเคลื่อนย้ายได้ ดังนั้น การขจัดอุปสรรคที่ไม่จำเป็นที่ขัดขวางการเคลื่อนย้าย มักถูกมองว่าเป็นหนทางหนึ่ง ที่จะเพิ่มพูนการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ปัญหาทางสังคมมากมายสามารถบรรเทาได้ ด้วยการขอมให้ทรัพยากรเคลื่อนย้ายไปยังที่ที่มีโอกาสสูงกว่า

งานไปหาคน กับ คนไปหางาน (Jobs to People versus People to Jobs)

หนึ่งในบรรดาข้อถกเถียงที่คงอยู่ตลอดกาลทางด้านการพัฒนาภูมิภาคคือ รัฐบาลควรที่จะกระตุ้นให้มีการสร้างงานในบริเวณที่มีการว่างงานสูง หรือ ประชากรควรได้รับการส่งเสริมให้โยกย้ายไปหางานในที่ที่มีเสนอยู่แล้ว ข้อถกเถียงนี้มีที่มาจากการยอมรับว่า มีความไม่ถูกต้องทางภูมิศาสตร์ระหว่างที่ตั้งของงานกับที่อยู่ของแรงงาน ตารางที่ 6-5 แสดงการเปรียบเทียบของสองทางเลือกนี้

ผู้ที่สนับสนุนทางเลือกของการนำงานไปหาคนมักเชื่อว่า ผู้คนไม่ค่อยเต็มใจที่จะย้ายถิ่นฐาน ดังนั้นการกระตุ้น (ทั้งด้วยการให้ผลประโยชน์และด้วยการลงโทษ) จึงจำเป็นต้องมีขึ้นในระดับหนึ่งก่อนที่จะขอมย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้ยังชี้ว่า ปัจจัยผลักดัน เช่น อัตราการว่างงานสูงและรายได้ต่ำ เป็นเครื่องบ่งชี้ที่ไม่ดีนักของการอพยพออก ดังนั้น การทำงานของตลาด*ตามธรรมชาติ*จึงไม่สามารถทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างมีประสิทธิภาพของผู้คนไปสู่งานได้ ผู้ที่สนับสนุนแนวคิดนี้ยังยืนยันอีกว่า กิจกรรมที่สร้างงานสามารถสร้างงานในบริเวณถดถอย ด้วยต้นทุนที่ต่ำ และมีความสูญเสียน้อยหรือไม่มีเลยต่อผลผลิตมวลรวมประชาชาติ นอกเหนือจากนี้ Clark ยังเสนออีกว่า เฉพาะแนวทางการนำงานไปสู่คนเท่านั้น ที่จะช่วยทำให้ชุมชนมีความมั่นคงและมีความ

สัมพันธภาพทางสังคมที่ชุมชนต้องการ เนื่องจากการพัฒนาชุมชนเป็นเป้าหมายสุดท้ายของนโยบายทางเศรษฐกิจ การดำเนินงานไปสู่คนจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม แม้ว่าจะไม่ใช่วิถีทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำให้มีการจ้างงานเต็มที่¹⁵

แนวความคิดแบบนำงานไปหาคนมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ดูเหมือนจะเป็นการสร้างสวัสดิการให้กับสถานที่มากกว่าให้กับผู้คน เช่นคำพูดแบบ “เราต้องทำอีสานให้เขียว” ซึ่งฟังดูเป็นการพัฒนาภาคอีสานมากกว่าเป็นการช่วยเหลือคนอีสาน แต่ผู้ที่สนับสนุนความรุ่งเรืองของสถานที่อาจกล่าวในทำนองว่า การดำเนินงานไปสู่คนนั้นจริงๆแล้ว ก็เพื่อช่วยประชาชนในที่ที่เขาอาศัยอยู่ ไม่ใช่สถานที่แต่อย่างใด เราคงต้องพิจารณาอย่างจริงจังจริงๆว่า นโยบายดังกล่าวมีจุดประสงค์อะไรแน่

แนวทางอีกอย่างหนึ่งคือ การนำคนไปสู่งานเป็นแนวทางที่มักใช้กันอยู่ในช่วงเวลานี้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงปัญหาของเมืองใหญ่ โดยถือว่าการสร้างงานในบริเวณที่ถดถอยเป็นการนำไปสู่การกระจายทรัพยากรระหว่างพื้นที่อย่างไร้ประสิทธิภาพ แนวทางการนำคนไปสู่งานตั้งสมมุติฐานว่า ตลาดจัดสรรการลงทุนระหว่างภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ดังนั้นภาครัฐบาลจึงไม่ควรพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแบบแผนดังกล่าว เพราะถือว่าบุคคลมีความสามารถโยกย้ายได้ดี ขณะทำงานไม่สามารถย้ายจากภูมิภาคหนึ่งไปยังที่อื่นๆได้ง่ายนัก ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่สนับสนุนแนวทางแบบนี้ยังเสนอว่า แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามกระตุ้นการพัฒนาในภูมิภาคถดถอย แต่การพยายามดังกล่าวอาจล้มเหลว เพราะทรัพยากรที่ภาครัฐมีอยู่สำหรับการพัฒนาภูมิภาคนั้นน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนของภาคเอกชน

ถ้าเรายอมรับแนวทางนำคนไปสู่งาน ปัญหาที่ตามมาคือควรจะทำหนดนโยบายอย่างไร นักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมจำนวนมากตีความแนวทางนี้ว่า รัฐบาลไม่ควรกำหนดที่ตั้งระหว่างพื้นที่ให้กับทรัพยากร แต่ควรสนับสนุนแนวโน้มการลงทุนของเอกชน ด้วยการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในบริเวณที่กำลังเจริญเติบโต แต่ไม่ควรใช้การใช้จ่ายของภาครัฐบาลในการชี้นำการลงทุนของเอกชน บางคนก็เสนอว่าควรหาทางส่งเสริมการเคลื่อนย้ายของแรงงาน เพื่อช่วยให้คนยากจนหรือผู้ว่างงานสามารถโยกย้ายไปสู่บริเวณที่มีโอกาสได้

จะว่าไปแล้ว ทั้งสองแนวทางมีทั้งข้อดีและข้อเสียขึ้นอยู่กับสถานการณ์ การโยกย้ายระหว่างพื้นที่เป็นและคงจะเป็นเครื่องมือสำหรับบุคคลในการปรับปรุงฐานะของตนต่อไป ดังนั้นการ

¹⁵ ดู รายละเอียดใน Gordon L. Clark, *Interregional Migration, National Policy and Social Justice*, (New Jersey: Rowman and Allanheld, 1983)

ย้ายคนไปสู่งานจึงมีความจำเป็นต่อไป แต่ก็ไม่ใช่นโยบายที่จะสมบูรณ์ในตัวเอง บุคคลจำนวนมากไม่เต็มใจโยกย้ายจึงอาจไม่สนองตอบต่อแรงจูงใจให้ย้ายถิ่นฐาน ยิ่งไปกว่านั้น การดำรงความมั่นคงให้กับชุมชนอาจเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการจริงๆ ดังนั้นบทบาทของการนำงานไปสู่คนจึงไม่ควรถูกละเลย

ตารางที่ 6-5 ข้อถกเถียงเรื่องบุคคลกับสถานที่

หัวข้อ	ความร้ายแรงของบุคคล	ความรุ่งเรืองของสถานที่
ความมีเหตุผล	เป็นเรื่องบุคคลเท่านั้น สวัสดิการของบุคคลไม่เกี่ยวข้องกับเงินใจของสถานที่	เป็นเรื่องของสถานที่ด้วย สวัสดิการของบุคคลค่อนข้างเกี่ยวข้องกับเงินใจของสถานที่
ความมีประสิทธิภาพ	ไม่แน่นอน อาจเพิ่ม GNP โดยการปรับปรุงคุณภาพของกำลังแรงงานในระดับประเทศ	ไร้ประสิทธิภาพ ลด GNP ลงตามมุมมองของทฤษฎี
ผลต่อการอพยพระหว่างพื้นที่	อาจเร่งให้เร็วขึ้น	ชะลอตัวลง
กลยุทธ์	จากล่างขึ้นสู่บน อาจต้องใช้วิธีแก้ไขกรณีที่แล้วร้ายสุดก่อน	จากบนสู่ล่าง อาจเน้นที่สถานที่ซึ่งมีศักยภาพการพัฒนามากที่สุด
ผลประโยชน์ต่อคนยากจน	มีแน่นอน แต่อาจไม่มากเหมือนกรณีอื่น	ผลประโยชน์มากและชัดเจนต่อผู้ที่ไม่ยากจน
จุดบกพร่องที่ชัดเจนที่สุด	มีส่วนน้อยมากที่จะบรรเทาต้นทุนทางสังคมและทางจิตวิทยาของการอพยพของกำลังแรงงาน อาจช่วยเล็กน้อยต่อการอยู่รอดของบริเวณที่กำลังจะตาย	ในฐานะของกลยุทธ์ที่จะช่วยผู้ที่ยากจนมายาวนาน อย่างน้อยก็ล้มเหลวบางส่วนจากการย้ายถิ่นของกำลังแรงงานและความยืดหยุ่น
การสนับสนุนทางการเมือง	ค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะถ้าโครงการผ่านมาทางโครงสร้างการเมืองท้องถิ่น	เข้มแข็งมากจากองค์กรทางการเมืองของบริเวณที่อยู่ในการพิจารณาด้วย
ความสัมพันธ์กับแนวโน้มการเลือกที่ตั้งในปัจจุบัน	ไม่จำเป็นต้องขัดแย้ง	ทวนกระแส

ที่มา: John M. Levy, *Urban and Metropolitan Economics*, (New York: Mc Graw-Hill, 1985), p. 150

การอพยพกับกระแสการไหลของทุน (Immigration and Capital Flows)

จากสภาพการณ์ในปัจจุบันที่การเดินทางมีความสะดวกสบายมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตลาดแรงงานสมบูรณ์ขึ้น การมีเส้นทางที่คุ้นเคยหรือเส้นทางที่เพื่อนฝูงญาติพี่น้องเดินทางไป

ก่อนแล้ว และการยอมรับคนต่างชาติมากขึ้นในหลายๆประเทศ สิ่งที่เราพบเห็นอยู่ประจำคือ การอพยพของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่นระหว่างภูมิภาคภายในประเทศหนึ่งๆ เช่น ชาวอีสาน ในกรุงเทพฯหรือในจังหวัดอื่นๆของประเทศ หรือการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เช่น ชาวลาว พม่า เขมร ในส่วนต่างๆของประเทศไทย ชาวไทยในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ ฯลฯ จนอาจกล่าวได้ว่า โลกของเราเริ่มไร้พรมแดนมากขึ้นเรื่อยๆและคาดว่าแนวโน้มคงจะรุนแรงเพิ่มขึ้น การที่มีผู้คนอพยพเข้าสู่ประเทศหรือบริเวณที่มีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจมากกว่า อาจเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความเข้มแข็งของปัจจัยผลักดันต่างๆของบริเวณต้นทาง และปัจจัยดึงดูดของโอกาสทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในบริเวณปลายทางได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์สามารถให้คำตอบเพียงบางส่วนของคำถามที่มีอยู่มากมายในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายการอพยพ เพราะข้อถกเถียงเหล่านั้น พัวพันกับคำถามเกี่ยวกับคุณค่าอย่างยุ่งเหยิงเกินกว่าที่จะตอบได้ง่ายๆ การอพยพกับกระบวนการภูมิภาคเมือง (Immigration and Urban Regional Processes) แนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการอพยพแบบหนึ่ง คือการพิจารณาขนาดของประชากร โดยเสนอว่า ถ้าแรงงานเป็นแบบเดียวกันหมด ดังนั้นการอพยพจะถูกจำกัดอยู่ที่ระดับซึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นเฉลี่ยสูงสุด ผลก็คือ ประชากรระดับนี้จะทำให้รายได้ต่อหัวสูงสุด อย่างไรก็ตาม มีปัญหาสองประการเกี่ยวกับแนวทางเรื่องขนาดประชากรที่เหมาะสม ประการแรก ไม่มีใครสามารถกำหนดระดับที่เหมาะสมของประชากร ทฤษฎีแหล่งศูนย์กลางเพียงแต่ให้ข้อคิดว่ามีขนาดที่เหมาะสมแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหน้าที่ ประการที่สอง ข้อสมมติให้แรงงานเป็นแบบเดียวกัน บดบังข้อขัดแย้งระหว่างแรงงานประเภทต่างๆกับเจ้าของทุนในส่วนของระดับการอพยพที่เหมาะสม

แบบจำลองอุปสงค์อุปทานแบบง่ายๆ สามารถแสดงให้เห็นผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันทางด้าน การอพยพ สมมติให้มีการแบ่งประชากรของประเทศหนึ่งเป็นเจ้าของทุนกับแรงงาน เมื่อมีแรงงานต่างชาติเพิ่มเข้ามาในประเทศ อัตราผลตอบแทนต่อแรงงานจะลดลงเพราะอุปทานแรงงานเพิ่มขึ้น อัตราผลตอบแทนที่ต่ำลงอาจทำให้แรงงานในท้องถิ่นบางคนลดความต้องการที่จะทำงานลง ดังนั้นแรงงานที่อพยพามีแนวโน้มที่จะเข้ามาแทนที่แรงงานในท้องถิ่น เนื่องจากมีโอกาสที่อัตราค่าจ้างของแรงงานในปัจจุบันจะลดลง ผู้แทนแรงงานจึงมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนนโยบายที่จำกัดการอพยพ การแข่งขันกันระหว่างแรงงานไร้ฝีมือในท้องถิ่นกับแรงงานต่างชาติ มักส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกัน โดยเฉพาะเมื่อการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจผสมเข้ากับความแตก

ต่างทางด้านวัฒนธรรมหรือเชื้อชาติ เช่น กรณีความขัดแย้งของคนจีนกับคนมาเลย์ในประเทศมาเลเซีย

ถ้าทุนและแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนกัน (ถ้าแรงงานที่เพิ่มขึ้นช่วยทำให้ประสิทธิภาพของทุนสูงขึ้น) เจ้าของทุนจะยินดีต้อนรับแรงงานที่อพยพเข้ามา เพราะปริมาณแรงงานที่มากขึ้นจะช่วยทำให้ประสิทธิภาพของทุนสูงขึ้นและลดค่าจ้างลง ซึ่งนายจ้างส่วนใหญ่ทราบดีถึงผลประโยชน์ที่พวกเขาจะได้จากการเพิ่มขึ้นในอุปทานของแรงงาน ดังนั้นเราจึงไม่แปลกใจที่ทำไมประเทศไทยจึงมีการอพยพของแรงงานไร้ฝีมือชาวพม่า ลาว เขมร เข้ามาในประเทศอย่างมากในช่วงหลังๆนี้ เพราะบางกิจการ เช่น การก่อสร้าง งานบ้าน ต้องอาศัยแรงงานพวกนี้

มีความยุ่งยากหลายประการในการศึกษาด้วยแบบจำลองง่ายๆของอุปสงค์อุปทานแรงงาน ประการแรก ผู้บริโภคอาจได้ประโยชน์จากการอพยพถ้าการอพยพมีส่วนให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง เพราะอัตราค่าจ้างที่ต่ำลงอาจหมายถึงต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง และถ้าต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงถูกส่งต่อไปให้ผู้บริโภค โดยเฉพาะถ้าผู้ผลิตอยู่ภายใต้แรงกดดันของการแข่งขันที่จะต้องกำหนดราคาต่ำ เนื่องจากแรงงานในท้องถิ่นเป็นผู้บริโภคด้วย จึงจำเป็นต้องเปรียบเทียบหักล้างผลกระทบทั้งสองเพื่อหาผลประโยชน์สุทธิจากการอพยพ

ความยุ่งยากประการที่สองถูกบดบังไว้ภายใต้ข้อสมมุติให้แรงงานเป็นแบบเดียวกัน เนื่องจากในข้อเท็จจริงมีแรงงานหลายประเภท ผลกระทบของการอพยพต่อค่าจ้างและการจ้างงาน ขึ้นอยู่กับประเภทของแรงงานที่อพยพเข้ามา และสภาพของตลาดแรงงาน ว่าเป็นตลาดเชื่อมโยงกันหรือแบ่งส่วนตามประเภทของแรงงานอย่างชัดเจน ผลกระทบต่อการจ้างงานและค่าจ้างของแบบจำลองอย่างง่ายๆ อาจค่อนข้างถูกต้องแม่นยำ ในกรณีของแรงงานที่เป็นแบบเดียวกันถ้าตลาดแรงงานเชื่อมโยงกัน เพราะถ้าตลาดเชื่อมโยงกัน ค่าจ้างในภาคตลาดที่มีการอพยพเข้าค่อนข้างน้อยอาจจะลดลง เนื่องจากมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการทดแทนกันระหว่างประเภทของแรงงาน อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากเชื่อว่า ตลาดแรงงานแบ่งส่วนกันอย่างชัดเจน ซึ่งแต่ละส่วนของตลาดจะไม่ถูกกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดในส่วนของตลาดอื่นๆ ในกรณีนี้ จึงมีเฉพาะแรงงานในท้องถิ่นที่แข่งขันโดยตรงกับผู้อพยพเท่านั้นที่ถูกกระทบจากการอพยพ

ท้ายที่สุด ไม่ใช่ผู้อพยพทุกคนจะยากจนและไร้ฝีมือ ผู้อพยพจำนวนมากที่เคียวที่นำทุนและความชำนาญเข้ามาด้วย ในข้อเท็จจริง ประเทศส่วนใหญ่มีนโยบายการอพยพที่ขอมให้เข้าเมืองได้ง่ายๆถ้าผู้อพยพมีทรัพย์สิน ตัวอย่างเช่น British Columbia ของแคนาดาเกิดการขยายตัวอย่างมากในการก่อสร้าง เพราะการย้ายถิ่นฐานของคนรวยชาวจีนจากฮ่องกง ดังนั้น ความคิดที่

ฝั่งหัวว่า ผู้อพยพต้องเป็นคนยากจนที่ไม่มีทางหารายได้อื่นนอกจากการขายแรงงาน จึงไม่ถูก
ต้องนัก

การลงทุนจากต่างชาติ (Foreign Investment) ปัจจุบันหลายๆประเทศรวมทั้งประเทศไทย
ต้องพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติ ไม่ว่าจะเพื่อการผลิตโดยตรง ในตลาดหลักทรัพย์หรือในตลาด
เงินตลาดทุน ปัญหาเกิดขึ้นว่าการลงทุนดังกล่าวมีผลดีหรือผลเสียมากกว่ากัน ผู้ที่สนับสนุนมัก
ให้ข้อโต้แย้งว่า การลงทุนจากต่างชาติเป็นสิ่งจำเป็นในสภาพที่ประเทศขาดแคลนทุน เทคโนโลยี
และตลาด เพราะผู้ที่มาลงทุนจะนำสิ่งเหล่านี้มาทั้งหมดหรืออย่างน้อยก็บางส่วน ผลดีจะตกอยู่
กับประเทศในรูปของการจ้างงาน รายได้ประชาชาติ การบริโภคในประเทศ และอาจมีผลถึงคุณ
การค้า คุณการชำระหนี้ ทั้งหมดนี้คงไม่น่าสงสัยว่าถูกต้อง แต่จะถูกต้องขนาดไหนนั้นเป็นสิ่งที่
ต้องพิจารณาอย่างจริงจัง

ในเรื่องของทุน มีความเป็นไปได้ที่การลงทุนจากต่างชาติอาจไม่ได้นำเงินทุนเข้ามาทั้งหมด
แต่ใช้บางส่วนจากตลาดทุนภายในประเทศ ขณะเดียวกัน การลงทุนของต่างชาติอาจเป็นการลง
ทุนชั่วคราว เช่น การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ หรือการนำเงินเข้ามาฝากเพื่อแสวงหาส่วนต่าง
ของดอกเบี้ย หรือแม้แต่การลงทุนเพื่อทำการผลิตก็อาจเป็นการลงทุนช่วงสั้นๆ (7-10 ปี) เพื่อถก
ฉวยประโยชน์จากค่าจ้างแรงงานต่ำ และพร้อมที่จะย้ายไปประเทศอื่นเมื่อผลประโยชน์นั้นหมด
ลง ดังเช่น การลงทุนในประเทศไทยจากไต้หวันบางกิจการ ประกอบกับต้องมีการส่งกำไรกลับ
ประเทศของผู้ลงทุน ดังนั้นอาจเป็นไปได้ที่ประเทศไม่ได้ประโยชน์เท่าใดเลยถ้าพิจารณาจากมุม
มองระยะยาว อีกทั้งการลงทุนเพื่อผลิตบางกรณีก็เป็นเพียงการตั้งโรงงานประกอบ โดยปัจจัย
การผลิตส่วนใหญ่ต้องนำเข้าจากนอกประเทศ สิ่งที่ประเทศจะได้ก็แค่ค่าจ้างแรงงานเท่านั้น ตัว
อย่างเช่น โรงงานประกอบชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ กิจการเครื่องประดับเพชรพลอย เป็นต้น

ในส่วนของเทคโนโลยีที่เชื่อว่าจะมีการถ่ายทอดให้กับประชากรในท้องถิ่นก็มีข้อน่าสงสัย
เพราะโดยปรกติแล้ว การลงทุนจากต่างชาติมักนำผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญเข้ามาพร้อมกันด้วย
การถ่ายทอดความรู้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละกิจการในการจัดจ้างแรงงานจากคนในท้องถิ่นว่า
เป็นแรงงานไร้ฝีมือหรือผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งมีผลต่อความพร้อมของคนใน
ท้องถิ่นที่จะรับถ่ายทอดความก้าวหน้า นอกจากนี้ก็ยังเป็นเรื่องของความเต็มใจในการถ่ายทอด
ด้วย ปรกติประเทศต่างๆจะได้ประโยชน์จากส่วนนี้ค่อนข้างน้อย ถ้าการลงทุนจากต่างชาติเป็น
การลงทุนช่วงสั้นๆ

นอกจากนี้ยังมีข้อที่น่าเป็นห่วงมากที่สุดคือ ความเป็นอิสระทางการเมืองของประเทศ เพราะถ้ามีการลงทุนจากต่างชาติเป็นสัดส่วนที่สูงในการลงทุนรวมของประเทศ การกำหนดนโยบายบางอย่างไม่อาจทำได้ง่ายนัก เพราะจะถูกกดดันจากประเทศที่เข้ามาลงทุน ดังเช่นที่เกิดกับประเทศไทยเมื่อญี่ปุ่นจะถอนการลงทุนออกจากประเทศหลังเกิดเหตุการณ์เผาโรงงานชั้นไฮ แต่ก็มีข้อดีเหมือนกัน ดังเช่นกรณีที่ประเทศไทยประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัวในเดือนกรกฎาคม ปี 2540 ซึ่งรัฐบาลและสถาบันการเงินของญี่ปุ่นประกาศให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้เป็นเพราะญี่ปุ่นต้องปกป้องกิจการของญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ช่วยให้ไทยบรรเทาความเดือดร้อนได้ระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในด้านความคิดเห็นของนักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ยังคงเชื่อว่า การปล่อยให้กระแสของทุนเคลื่อนย้ายได้เสรีระหว่างประเทศเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอยู่ แม้ว่าจะมีข้อเสียหลายๆประการอย่างที่ได้อธิบายมาข้างต้น ซึ่งเราคงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

สรุป

เนื่องจากแต่ละภูมิภาคมีความเจริญเติบโตไม่เท่าเทียมกัน สาเหตุหนึ่งมาจากทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เท่าเทียมกัน ในทางทฤษฎีทั่วไปแล้ว ระบบราคาจะทำให้ทรัพยากรเคลื่อนย้ายไปยังที่ที่มีการขาดแคลน แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น ดังนั้นในบทนี้ เราจึงพยายามศึกษาถึงการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรประเภทต่างๆ เริ่มด้วยการศึกษาแบบจำลองของการเคลื่อนย้ายระหว่างภูมิภาค โดยนำเอาแบบจำลองที่เป็นพื้นฐานของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งก็คือ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะทฤษฎีของ Heckscher-Ohlin ที่มีข้อสรุปว่า แต่ละประเทศควรผลิตสินค้าที่ประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบในด้านต้นทุนและค่าเสียโอกาส และแต่ละประเทศจะได้ประโยชน์สูงขึ้นด้วยการค้าขายสินค้าระหว่างกัน การค้าระหว่างกันนี้จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาบางส่วนของการไม่สามารถเคลื่อนย้ายทรัพยากรได้ ขณะเดียวกัน เราก็ได้นำเสนอแบบจำลองการเคลื่อนย้ายของทรัพยากร ที่สมมุติให้ทรัพยากรสามารถเคลื่อนย้ายได้ค่างสมบรณ์

ในรายละเอียดของแต่ละปัจจัยการผลิต เราเริ่มที่การเคลื่อนย้ายของประชากรและแรงงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เราแยกการวิเคราะห์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายของแรงงานที่นักเศรษฐศาสตร์ทำมาเป็นสองแนวทางคือ แบบสมดุลและแบบไม่สมดุล โดยแบบสมดุลนั้นเชื่อว่า แม้ตลาดปัจจัยการผลิตจะอยู่ในดุลยภาพ แรงงานก็ยังไม่โยกย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงชีวิต ขณะที่แนวคิดแบบไม่สมดุลเชื่อว่า การโยกย้าย

ถิ่นฐานของแรงงานเกิดขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในตลาดปัจจัยการผลิตแต่ละแห่ง นอกจากนี้ เรายังได้เจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียดถึงปัจจัยต่างๆที่มีส่วนในการกำหนดการเคลื่อนย้ายของแรงงาน เริ่มที่ปัจจัยที่ไม่ใช่ค่าจ้าง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลายๆอย่างที่บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าค่าจ้างเสียอีก แนวคิดของ Harris-Todaro ซึ่งอธิบายว่า การอพยพเกิดจากค่าจ้างที่บริเวณต้นทางน้อยกว่าค่าจ้างที่คาดหมายว่าจะได้รับที่บริเวณปลายทาง แบบจำลองแรงดึงดูด ซึ่งถือว่าระยะทางเป็นตัวกำหนดจำนวนของผู้อพยพ ผลของเส้นทางที่คุ้นเคยหรือที่บุกเบิกแล้วและโอกาสระหว่างทาง ก็มีส่วนอย่างมากต่อการอพยพ ดังเราจะเห็นจากตัวอย่างมากมาย อาทิเช่น การเดินทางไปทำอาชีพพิเศษของผู้หญิงไทยตามประเทศต่างๆ คนจีนอพยพมากระจุยตัวที่เยาวราช เป็นต้น ในการวิเคราะห์การอพยพนั้น เราต้องพิจารณาทั้งการอพยพเบื้องต้นและการอพยพสุทธิ เพื่อให้ได้ภาพที่สมบูรณ์ ความเท่าเทียมกันของโอกาสก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการอพยพ และสุดท้ายเราได้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของการอพยพ เพื่อดูว่าการอพยพที่เกิดขึ้นส่งผลดีให้กับผู้อพยพเองและสังคมโดยรวมหรือไม่เพียงใด

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญมากพอๆกันคือทุน ซึ่งในตอนแรกเราคิดว่าน่าจะเคลื่อนย้ายได้ง่ายๆ เพราะมีต้นทุนในการเคลื่อนย้ายที่ต่ำมากๆ แต่ที่จริงแล้วมักมีปัญหาอย่างมาก เพราะเมื่อมีการตัดสินใจเลือกที่ตั้งแล้วจะมีต้นทุนจม (Sunk capital) จำนวนหนึ่ง ซึ่งในทางปฏิบัติไม่อาจเคลื่อนย้ายได้เลย นอกจากนี้ การให้กู้ยืมก็มีปัจจัยที่กำหนดมากมาย ไม่ใช่พิจารณาเฉพาะผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมเท่านั้น ดังนั้น ที่ผ่านมามันจึงกระจุกตัวอยู่ในบริเวณบางแห่งเท่านั้น

นวัตกรรมและมโนคติเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆในระบบเศรษฐกิจที่มีการเชื่อมโยงกันทั่วโลก ที่เรียกกันว่าโลกาภิวัตน์ (Globalization) เพราะการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่สามารถพึ่งพาความได้เปรียบในด้านต้นทุนเพียงอย่างเดียวได้ ต้องอาศัยความคิดริเริ่มและนวัตกรรม ผู้ที่นำนวัตกรรมใหม่มาใช้ก่อนจะเป็นผู้ได้เปรียบ เราได้วิเคราะห์ถึงแนวทางที่นวัตกรรมมักมีจุดกำเนิดในบริเวณมหานคร เนื่องจากมีความพร้อมทั้งทางด้านอุปทานปัจจัยที่ต้องการและจำเป็น และด้านอุปสงค์ที่พร้อมรับนวัตกรรมใหม่ การแพร่กระจายของนวัตกรรมมักขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละบริเวณ ส่วนการที่จะประยุกต์ใช้กับการพัฒนาภูมิภาคนั้น เรามองไปที่การถักกรองลงไปทางอุตสาหกรรม (industrial filtering) ซึ่งเป็นการส่งถ่ายการผลิตตามนวัตกรรมใหม่ไปสู่ชนานเมือง หรือเมืองเล็กๆที่ต้นทุนต่ำกว่า หรือประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า เหมือนกับที่บริษัทข้ามชาติต่างๆมาตั้งโรงงานผลิตในประเทศไทย

ในตอนท้ายของบทนี้ เราได้กล่าวถึงนโยบายด้านพื้นที่และการเคลื่อนย้าย โดยเริ่มที่การพิจารณาทางเลือกสองทางคือ งานไปหาคน กับ คนไปหางาน ทั้งสองทางเลือกมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป นอกจากนี้เรายังพิจารณาถึงการอพยพกับกระแสของทุน ซึ่งมีข้อมูลที่แตกต่างจากที่เคยเชื่อๆกันว่า เฉพาะแรงงานที่ยากจนเท่านั้นที่อพยพ แต่ในความเป็นจริงผู้อพยพบางส่วนอาจมาพร้อมกับทุนด้วย เช่น การอพยพของคนฮ่องกงไปแคนาดา เป็นต้น ยิ่งโลกมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น การอพยพยิ่งมีมากขึ้น การอพยพมีผลอย่างมากต่อกระบวนการการเป็นเมือง นอกจากนี้ เรายังได้พิจารณาถึงการลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งมีส่วนต่อการเจริญเติบโตของประเทศและภูมิภาคต่างๆอย่างมาก

คำถามท้ายบท

1. อธิบายถึงทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Comparative advantage)
2. อธิบายแบบจำลองการเคลื่อนย้ายทรัพยากร
3. การอพยพแบบสมดุลแตกต่างจากการอพยพแบบไม่สมดุลอย่างไร?
4. ปัจจัยที่กำหนดการอพยพมีอะไรบ้าง?
5. ปัจจัยที่ไม่ใช่ค่าจ้างที่มีอิทธิพลต่อการอพยพมีอะไรบ้าง?
6. อธิบายแนวคิดของ Harris-Todaro
7. อธิบายแบบจำลองแรงดึงดูด (Gravity model)
8. เส้นทางที่บุกเบิกแล้วหรือที่คุ้นเคย (beaten path) มีผลต่อการอพยพอย่างไร?
9. การเคลื่อนย้ายของประชากรจะลดความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคได้หรือไม่? อย่างไร?
10. เราจะวัดประสิทธิภาพของการอพยพได้อย่างไร?
11. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนย้ายของทุนมีอะไรบ้าง?
12. อุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายทุนมีอะไรบ้าง?
13. อธิบายถึงแนวทางการแพร่กระจายทางพื้นที่ของนวัตกรรมและมโนคติ
14. วิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียเปรียบเทียบระหว่าง นโยบายงานไปหาคน กับ นโยบายคนไปหางาน
15. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการอพยพกับกระแสการไหลของทุน

หนังสืออ้างอิง

1. Blair, John P. *Urban & Regional Economics*, Boston: Richard D. Irwin, Inc., 1991

2. Clark, Gordon L. *Interregional Migration, National Policy and Social Justice*, New Jersey: Rowman and Allanheld, 1983
3. Gerking, Shelby D., and William N. Weirick. "Compensating Differences and Interregional Wage Differentials." *Review of Economics and Statistics* (1983) : 483-87
4. Graves, Philip E. "A Life-Cycle Empirical Analysis of Migration and Climate, by Race." *Journal of Urban Economics* 6, no. 2, (1979) : 135-47.
5. Greenaway, D. "Intra-industry trade, intra-firm trade and European integration: evidence, gains and policy aspects," *Journal of Common Market Studies* (1987)
6. Greenwood, Michael J., Gary L. Hunt, and John M. McPowell. "Migration and Employment Change: Empirical Evidence on the Spatial and Temporal Dimensions of the Linkage." *Journal of Regional Science* 26, no. 2, (May 1986) : 223-34.
7. Grubel, H. G. and Lloyd P. J. *Intra-industry Trade*, London: Macmillan, 1973
8. Harrigan, F. J. *Revealed Comparative Advantage and Regional Industrial Specialization: The Case of Scotland* Discussion Paper 22, The Fraser of Allander institute, University of Strathclyde, 1982
9. Hay, D. A. "The location of industry in a developing country," *Oxford Economic Papers*, (1979)
10. Lansing, John B., and Eva Mueller. *The Geographic Mobility of Labor*, Ann Arbor, Mich.: Survey Research Center, Institute for Social Research, 1967
11. Posner, M. V. "International trade and technical change," *Oxford Economic Papers*, (1961)
12. Pred, A. R. *The Spatial Dynamics of U.S. Urban-Industrial Growth*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1966
13. Temple, Marion *Regional Economics*, New York: ST. Martin Press, Inc., 1994
14. Vernon, R. "International investment and international trade in the product cycle," *Quarterly Journal of Economics* (1966)